

Posudek vedoucího na magisterskou práci Bc. Jitky Doležalové

Pozdně římské skleněné lampy

Praha 2009, 63 stran textu, 10 tabulek.

Práce je rozdělena do 8 kapitol a diplomandka si jako cíl při jejich koncipování stanovila zhodnocení pozdněřímské sklářské produkce, především skleněných lamp. Čtyři úvodní kapitoly jsou věnovány technologii skla a jeho produkci ve v antickém světě od počátečních období až do pozdní doby římské. Kapitoly 3 – 6 jsou vzhledem ke katalogu poměrně obsažné, nejprve jsou zmíněny nejstaršího skla nitového, výroba z forem, 4. kapitola přináší základní zhodnocení chronologie a technologie skla foukaného, které se začíná objevovat po polovině 1. století př. Kr. Další část této kapitoly je věnována složení a příměsím sklářského kmene, způsobu tavení, sklářským pecím nástrojům užívaným k formování tvarů. Při hodnocení technologie skla se J. Doležalová soustředila především na dobu římskou (s. 11 – 26). Počátky produkce foukaného skla jsou oprávněně kladeny do 4. desetiletí 1. století př. Kr. na území starověké Foinikie. Pokud jde o sklářské píšťaly, lze jistě uvažovat o terakotových exemplářích – jejich přítomnost v archeologickém materiálu však není jasně doložena. Další nástroje, při produkci skla užívané, lze obtížně specifikovat: kleště a pinzety mohly být jistě využívány také k jiným účelům (s. 17). Takto široké pojetí kapitol věnovaných technologii má v případě tohoto typu práce své opodstatnění. Nicméně některé zde uvedené skutečnosti nejsou zcela výstižné: konstatování, že „od 9. stol. př. n. l. se snad objevují první samostatné dílny v Itálii“ se jeví jako poněkud spektakulární. Samostatná produkce je zde doložena až o dvě století později. Snad mohlo v této souvislosti jít pouze o produkci korálků a podobných drobných předmětů? Kapitola 5. 3. je věnována obchodu s tímto křehkým zbožím, oprávněně je zmíněna skutečnost, že v tomto období se na větší vzdálenosti obchodovalo především se surovým sklem spíše než s hotovými výrobky (dále také na str. 39). Na tomto místě by jistě bylo zajímavé srovnání s další produkcí dalších komodit, např. luxusní keramiky či terry sigillaty. I toto zboží se transportovalo obtížně, přesto na větší vzdálenosti. Především u TS je tato problematika podrobněji rozpracována.¹ V následujících kapitolách se diplomandka zaměřila na římské skleněné lampy. O jejich využití a prostředí,

¹ Hoerner, B. – Scholz, M. 2000: „Töpferrechnungen“ aus der Sigillata Töpferei von Chémery-Faulquemont (Lothringen, Dép. Moselle). *Germania* 78, 39-75.

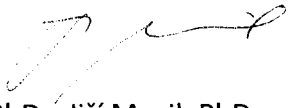
kde se s nimi lze setkat vypovídá kapitolka o ikonografických a literárních pramenech (s. 34), doplněná tabulkou č. I.

Hlavní část práce tvoří závěr sedmé kapitoly: zde je podán přehled základních tvarů skleněných lamp a jejich vývoj. K základním patří kónické, miskovité a závěsné s několika oušky. J. Doležalová je nejprve stručně charakterizuje a v kapitole 7. 8. (tvarová typologie) jednotlivé tvary přesněji popisuje, uvádí konkrétní příklady a řeší také jejich chronologii. Nejpočetněji zastoupenou skupinou jsou kónické poháry s variabilně tvarovaným dnem a okrajem, které se autorka na základě dostupné literatury pokusila přiřadit jednotlivým výrobním oblastem. Miskovité lampy se oušky pak přiřazuje ke skupinám, jejichž produkce pokračuje také v byzantském a raněstředověkém prostředí. Kapitola 7. 9. pak podává výběr konkrétních nálezů a nejvíce se blíží katalogové části. Je však patrné, že se jedná o určitý výběr.

Kromě toho je však nutné upozornit na několik nepříznivých skutečností: obrazová část práce není příliš provázána s textovou částí, takže celek působí poněkud nepřehledně. Odkazy na vyobrazení nalezneme v poznámkách pod čarou, kde by naopak měly být zmíněny odkazy na citovanou literaturu – a těch je poskrovnu. Není tak vždy jasné, zda se jedná o vlastní autorčina zjištění, případně odkud je daná informace převzatá.

I přes výše uvedené připomínky je možné konstatovat, že diplomandka prokázala schopnost práce s různorodou sekundární literaturou, její utřídění a charakteristiku studovaného materiálu. Text je sestaven přehledně a prokazuje formulační schopnosti diplomandky. Z těchto důvodů se domnívám, že práce splňuje kritéria pro diplomové práce požadovaná a považuji ji za vhodný podklad pro obhajobu za účelem získání titulu „magistra“.

V Praze, 15. května 2009

PhDr. Jiří Musil, PhD.